

СПРАВА «РЕВА ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»

(CASE OF REVA AND OTHERS v. UKRAINE)

(Заява № 68519/12 та 2 інші заяви)

Стислий виклад рішення від 27 березня 2025 року

31 травня 2012 року першого та другого заявників затримали у зв'язку з підозрою в причетності у теракті у Дніпрі напередодні Чемпіонату Європи з футболу (UEFA) 2012 року. 01 червня 2012 року третій заявник був затриманий з тих же підстав. Бабушкінський районний суд міста Дніпропетровська ухвалив постанову про взяття заявників під варту. Перший і третій заявники оскаржили постанову районного суду, проте безуспішно. Районний суд продовжував строк тримання заявників під вартою – другого заявника до 30 жовтня 2012 року, а першого та третього заявників до 31 жовтня 2012 року. 08 листопада 2012 року Індустріальний районний суд міста Дніпропетровська (далі – суд першої інстанції), який розглядав справу заявників по суті, продовжив строк тримання заявників під вартою, не зазначивши підстав для такого тримання та не вказавши жодних строків. 11 березня 2014 року прокуратура відмовилась від обвинувачень щодо першого та третього заявників у зв'язку з відсутністю доказів, і того ж дня суд першої інстанції постановив звільнити їх. З 18 червня 2015 року і надалі суд першої інстанції продовжував строк тримання під вартою другого заявника, встановлюючи строки, які тривали від двох до чотирьох місяців. 20 лютого 2018 року другий заявник був визнаний винним за усіма пунктами обвинувачення і йому було обрано покарання у виді позбавлення волі. Хід розслідування широко висвітлювався в медіа, зокрема, у двох документальних фільмах, знятих у 2012 році, в яких, як стверджувалося, були вказані імена заявників, показані їхні обличчя, та вони були названі виконавцями терористичного акту. У жовтні 2012 року перший заявник подав позов про захист честі та гідності проти однієї з медіакомпаній, яка транслювала один із документальних фільмів, заявивши, що його зміст завдав шкоди його репутації. У лютому 2013 року третій заявник подав аналогічний позов. Апеляційний суд міста Києва скасував рішення суду першої інстанції, ухваленого на користь першого заявника, та відмовив у задоволенні його позову про захист честі та гідності. Стосовно позову третього заявника про захист честі та гідності, національні суди відмовляли у задоволенні його позову як необґрунтованого, а остаточне рішення у справі було ухвалено Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ. Суд першої інстанції також відмовив у задоволенні клопотання третього заявника про постановлення окремої ухвали щодо порушення принципу презумпції невинуватості. До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржились за пунктами 1 і 3 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) у зв'язку з тим, що тримання їх під вартою у період від закінчення досудового розслідування до початку судового розгляду не було санкціоноване жодною ухвалою суду, а також що тримання їх під

вартою було загалом невинуватим і надмірним. Перший і третій заявники також скаржилися за пунктом 2 статті 6 Конвенції, що публічні твердження державних посадовців порушували принцип презумпції невинуватості. Заявники також скаржилися за пунктами 1 і 4 статті 5, статтями 6, 8 і 13 Конвенції на деякі порушення з документуванням їхнього затримання, відсутність ефективного порядку оскарження законності тримання під вартою, необґрунтовану тривалість провадження, а також на обмеження побачень і листування з родичами під час тримання їх під вартою. Розглянувши скарги заявників за пунктом 1 статтею 5 Конвенції, Європейський суд зазначив, що Уряд не надав ухвали суду чи будь-яке інше пояснення для виправдання тримання заявників під вартою у період з 30 – 31 жовтня 2012 року, коли закінчився строк дії ухвали суду про тримання їх під вартою, до 08 листопада 2012 року, коли суд першої інстанції розглянув питання про продовження тримання заявників під вартою. Європейський суд, посилаючись на свою попередню практику нагадав, що практика тримання обвинувачених під вартою без конкретних законних підстав або чітких норм, які б регулювали його ситуацію, є несумісною з принципами юридичної визначеності і захисту від свавілля. Європейський суд констатував порушення пункту 1 статті 5 Конвенції у зв'язку з триманням під вартою другого заявника з 30 жовтня до 08 листопада 2012 року та першого і третього заявників – з 31 жовтня до 08 листопада 2012 року. Розглянувши всі наявні у нього матеріали та, зокрема, з огляду на той факт, що з 08 листопада 2012 року до 11 березня 2014 року перший і третій заявники перебували під вартою на підставі ухвали суду першої інстанції, яка не містила обґрунтування і не встановлювала строку такого тримання, а також, що другий заявник перебував під вартою з 08 листопада 2012 року до 18 червня 2015 року на тих же підставах, Європейський Суд дійшов висновку, що скарги заявників свідчать про порушення пункту 3 статті 5 Конвенції у контексті висновків в згаданому рішенні у справі «Харченко проти України». Європейський суд зазначив, що пункт 2 статті 6 Конвенції не може перешкоджати органам державної влади інформувати громадськість про триваюче розслідування, але вимагає, щоб вони робили це з усією обережністю та обачністю, необхідними для дотримання презумпції невинуватості і що наявні у справі матеріали не доводять, що держава повинна нести відповідальність за пунктом 2 статті 6 Конвенції у цьому випадку. Отже, Європейський суд відхилив ці скарги на підставі підпункту «а» пункту 3 та пункту 4 статті 35 Конвенції, як явно необґрунтовані. Щодо решти скарг заявників Європейський суд, враховуючи всі наявні у нього матеріали, дійшов висновку, що він розглянув основні юридичні питання, порушені у справі, і немає потреби розглядати решту скарг.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. Вирішує об'єднати заяви;
2. Оголошує прийнятними скарги заявників за пунктом 1 статті 5 Конвенції на незаконне тримання їх під вартою протягом зазначених в таблиці у додатку періодів

та за пунктом 3 статті 5 Конвенції на відсутність обґрунтування тримання їх під вартою протягом зазначених в таблиці у додатку періодів, а скарги першого та третього заявників за пунктом 2 статті 6 Конвенції – неприйнятними;

3. Постановляє, що було порушено пункт 1 статті 5 Конвенції щодо всіх заявників;

4. Постановляє, що було порушено пункт 3 статті 5 Конвенції щодо всіх заявників;

5. Постановляє, що немає потреби розглядати прийнятність та суть інших скарг заявників за пунктами 1 і 4 статті 5 й статтями 6, 8 і 13 Конвенції;

6. Постановляє, що:

(а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити першому та третьому заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку, та додатково суму будьякого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди та компенсації судових та інших витрат; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

7. Відхиляє решту вимог заявників щодо справедливої сатисфакції.